

Aliance chrání ekonomiky členských států

V úvahách o vstupu České republiky do Severoatlantické aliance se často neprávem zapomíná ekonomická spolupráce států Aliance. O ní pojednává hned druhý článek Severoatlantické smlouvy, podle něhož „členské země budou usilovat o vyloučení veškerých rozporů ve své zahraniční hospodářské politice a budou podporovat hospodářskou spolupráci s jednotlivými partnery i se všemi smluvními stranami“. Článek také upřesňuje deklaraci z preambule smlouvy, že „smluvní strany se snaží podporovat stabilitu a blahobyt národů v severoatlantické oblasti“.

* * *

Analýzou výše uvedených částí smlouvy získáváme dvě důležité informace:

① Severoatlantická smlouva stanoví ekonomickou spolupráci jako jednu z priorit činnosti Aliance a vytváří pro ni potřebný prostor.

② Smlouva vychází z liberálního konceptu mezinárodní politiky a úlohy státu v jejím rámci. Tato činnost předurčuje veškerou činnost Aliance a přesně vymezuje její úlohu jako mezinárodní organizace.

První hledisko - ekonomická spolupráce - se projevuje především ve vztahu k bezpečnostní politice členských států, která přímo závisí na ekonomickém potenciálu každého z nich. Pro dosažení kvalitní koordinace byl vytvořen ekonomický výbor NATO (*Economic Committee, EC*), který zpracovává analýzy a hodnocení ekonomického rozvoje členských zemí z hlediska jejich schopností obrany.

Úloha ekonomiky přitom není zužována na pouhý zdroj pro rozšiřování vojenského potenciálu. V 70. letech např. studie o ekonomických problémech Portugalska, Řecka a Turecka, vypracované výborem, vedly k akci členských států na podporu těmto méně rozvinutým zemím. Program byl přitom z větší části realizován prostřednictvím jiných mezinárodních organizací. NATO se tak podařilo zmenšit pravděpodobnost nestability v těchto zemích a s tím souvisejícího zvýšení bezpečnostních rizik pro ostatní členské státy i celý region.

V souvislosti s obecnými cíli Aliance se vyskytuje řada ekonomických otázek, které mají vliv na kolektivní bezpečnost. Do této oblasti patří zejména přeměna zbrojní výroby pro civilní účely a otázky vojenských rozpočtů v závislosti na výkonnosti průmyslu.

V návaznosti na probíhající restrukturalizaci společných ozbrojených sil je to i projekt společného vojensko-civilního sdílení infrastruktury, které by dále snižovalo nároky na vojenské rozpočty. Tento projekt je zajímavý především pro podnikatelskou sféru, které má umožnit využití nejmodernějších zařízení např. v oblasti letecké dopravy nebo logistického zabezpečení.

S ekonomickou oblastí bezprostředně souvisí věda a především aplikovaný výzkum. Od roku 1957 existuje výbor NATO pro vědu (*Science Committee, SC*), jehož cílem je napomáhat rozvoji vědy a technologií především prostřednictvím mezinárodní spolupráce

v této oblasti. Důležité je, že dává této oblasti, stejně jako ekonomice, *transatlantickou dimenzi*. V současné době se sice naši vědci mohou na některých projektech podílet, ale plnou účast jim poskytnou až naše členství v NATO.

Málo se u nás hovoří o tom, že jednou z prioritních oblastí je ochrana životního prostředí a vliv současné globální společnosti na člověka. V rámci NATO existuje od roku 1969 výbor pro problémy moderní společnosti (*Committee on the Challenges of Modern Society, CCMS*) který zpracovává projekty v oblasti ochrany životního prostředí. Od roku 1992 je velká důležitost přisuzována ekologickým otázkám souvisejícím z obranou.

Neméně důležitý je i další zmiňovaný aspekt druhého článku Severoatlantické smlouvy, který implikuje liberální pohled na mezinárodní politiku a na úlohu státu v tomto interaktivním procesu. *Liberální koncept zahraniční politiky* by se dal zjednodušeně popsat jako přesvědčení, že rozvoj vzájemných ekonomických styků a postupná vzrůstající provázanost všech aktérů pomohou odstranit nebezpečí ozbrojeného konfliktu.

V tomto principu můžeme nalézt zřetelnou paralelu, která spojuje NATO s evropskou integrací. Společensví uhlí a oceli, předchůdce dnešní Evropské unie (EU), mělo podobný myšlenkový základ: ekonomickou spoluprací otupovat třecí plochy mezi státy (na počátku především mezi Francií a Německem) a zároveň připravovat prostor pro ekonomickou aktivitu občanů. Tato paralela jasně prokazuje, že *od sebe nelze oddělit ekonomický rozvoj a bezpečnostní zajištění*. NATO proto sehrává stále důležitější roli právě ve vztahu k EU a de facto se stává, zprostředkovaně, prostřednictvím Západoevropské unie (ZEU) vykonavatelem přímých bezpečnostních operací EU při uskutečňování její *společné zahraniční a bezpečnostní politiky* (*Common Foreign and Security Policy, CFSP*).

NATO vzniklo jako organizace, která si klade za cíl, v případě nutnosti, bránit své základní hodnoty i vojenskou cestou. Tato skutečnost dává existenci NATO naprosto novou dimenzi, protože ukazuje, že vojenská spolupráce, která je v současnosti tou nejdiskutovanější stránkou našeho potenciálního vstupu, je vlastně sekundárním produktem snahy po ekonomickém rozvoji společnosti a po maximálním rozvoji bezpečnosti občana a jeho osobních kvalit.

Pozvání České republiky do NATO není pouze přizváním do vojenského paktu. Vojenské otázky, ač v současnosti nejdiskutovanější, jsou vlastně jen vyjádřením snahy po zabezpečení ekonomické prosperity. NATO i jednotlivé členské země jsou si vědomy, že čím širší tato ekonomická spolupráce bude, tím menší je pravděpodobnost budoucího konfliktu.

Není snahou Aliance se proti někomu vymezovat jako proti nepříteli nebo někoho izolovat. NATO pro svoji existenci protivníka nepotřebuje. Jasně to také formuluje ve své *strategické koncepci* (*Alliance's Strategic Concept*) schválené nejvyššími představiteli států a vlád na zasedání Rady NATO v Římě v listopadu 1991: „Aliance se nepovažuje za ničeho protivníka.“

(Štěpán Pecháček, *Ekonom* 34/97, redakčně upraveno pro VR.)